

EKİM AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Kasım 2023

Özet

Tüketici fiyatları ekim ayında yüzde 3,43 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 0,17 puan düşüşle yüzde 61,36 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon, gıda ve temel mal gruplarında gerilerken, hizmet ve enerjide artış kaydetmiştir. Taze meyve ve sebze hariç gıdada fiyat artışları gücünü korumuştur. Enerji grubunda, akaryakıt fiyatlarındaki düşüşe karşın, diğer enerji emtia fiyatlarındaki görünümün gecikmeli etkileriyle artış kaydedilmiştir. Doğal gazda tüketimin bedelsiz kullanım sınırının (ilk 25 metreküp) bir miktar üzerine çıkmasıyla, bu kanaldan aylık tüketici enflasyonuna 0,22 puanlık etki gelmiştir. Kasım ve aralık aylarında tüketimdeki artışa bağlı olarak, doğal gaz kaleminden gelen etkinin yükseleceği öngörülmektedir. Temel mal grubunda, otomobil fiyatları cari yılda aylık bazda ilk kez gerilerken, dayanıklı mal aylık enflasyonu son iki yılın en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. Öte yandan, yeni sezona geçişle birlikte giyim ve ayakkabı alt grubunda gerçekleşen dönemsel fiyat artışı temel mal grubu aylık enflasyonunu yükseltici etkide bulunmuştur. Hizmet grubunda aylık fiyat artışları güçlü seyretmeye devam ederken yüksek atalet sergileyen kira alt grubu hizmet fiyatlarını olumsuz etkilemeyi sürdürmüştür. Ekim ayında üretici fiyatlarındaki artış önemli ölçüde yavaşlamış, yıllık üretici enflasyonu belirgin oranda gerilemiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle B ve C göstergelerinde aylık artış oranlarındaki yavaşlama devam ederken göstergelerin yıllık enflasyonları bir miktar yükselmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Ekim ayında tüketici fiyatları yüzde 3,43 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 0,17 puan azalarak yüzde 61,36 olmuştur (Grafik 1 ve Tablo 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 0,39 ve 0,83 puan artarak yüzde 67,61 ve 69,76 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Yıllık tüketici enflasyonuna katkılar incelendiğinde, bu dönemde hizmet, enerji ve temel mal gruplarının katkıları sırasıyla 0,43, 0,17 ve 0,04 puan artarken, gıda ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 0,60 ve 0,21 puan düşmüştür.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, B ve C endekslerinde aylık artışlar önemli ölçüde zayıflamıştır (Grafik 3). Fiyat artışları, B endeksini oluşturan gruplardan işlenmiş gıdada bir önceki aya kıyasla gerilemiş, hizmet ve temel mallarda ise daha sınırlı bir yavaşlama kaydetmiştir (Grafik 4).

Hizmet fiyatları ekim ayında yüzde 3,83 oranındaki yükseliş ile önceki aylara kıyasla yavaşlamakla birlikte güçlü seyretmiş, grup yıllık enflasyonu 2,19 puan artışla yüzde 88,65 seviyesine ulaşmıştır (Grafik 5). Bu dönemde en belirgin aylık artış yüzde 7,91 ile kira grubunda gerçekleşmiş, alt grup yıllık enflasyonu yüzde 100,67 seviyesine ulaşmıştır. Akaryakıt fiyatlarındaki düşüşün yansımaları ulaştırma hizmetlerinde hissedilmiş, havayolu ile yolcu taşımacılığı (yüzde -12,97) ve karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı fiyatlarında (yüzde -4,57) düşüşler izlenmiştir. Haberleşme alt grubunda yüzde 4,08 oranında gerçekleşen aylık fiyat artışında cep telefonu ile yapılan görüşme ile internet ücretlerindeki yükselişler belirleyici olmuştur. Yemek hizmetlerinin sürüklediği lokanta-otel grubunda aylık fiyat artışı (yüzde 3,51) otel fiyatlarındaki düşüşün etkisiyle önceki aya kıyasla bir miktar yavaşlamıştır. Ekim ayında, diğer hizmetler alt grubundaki aylık artış (yüzde 2,90), eğitim hizmetleri kaynaklı etkilerin de tamamlanmasıyla, önceki aylara kıyasla belirgin şekilde güç kaybetmiştir.

Temel mal grubu yıllık enflasyonu 0,18 puan düşüşle yüzde 53,05 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 6). Yıllık enflasyon, giyim ve ayakkabı alt grubunda yükselirken, dayanıklı mallarda daha belirgin olmak üzere, diğer alt gruplarda gerilemiştir. Dayanıklı mal aylık fiyat artışındaki yavaşlama eğilimi ekim ayında korunmuş, aylık enflasyon yüzde 0,43 ile sınırlı kalmıştır. Bu dönemde otomobil fiyatları (yüzde -0,44) gerilemiş, beyaz eşya (yüzde 1,19) ve mobilyada (yüzde 0,57) fiyat artışları önemli ölçüde zayıflamıştır. Bu gelişmelerle alt grup yıllık enflasyonu 3,46 puan düşerek yüzde 62,15 seviyesine gerilemiştir. Diğer temel mallar alt grubunda fiyatlar yüzde 2,50 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 0,68 puan düşüşle yüzde 49,42 olmuştur. Bu gruptaki aylık artışta, ev ile ilgili temizlik malzemeleri, kişisel bakım ürünleri ile konutun bakımı ve onarımı için malzemeler kalemlerinin etkisi hissedilmiştir. Yeni sezona geçişle birlikte giyim ve ayakkabı fiyatları yüzde 13,98 oranında yükselmiş, alt grup yıllık enflasyonu 6,74 puan artışla yüzde 38,10 olarak gerçekleşmiştir.

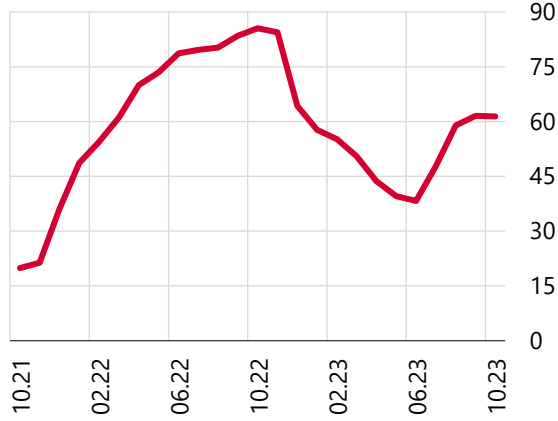
Enerji fiyatları ekim ayında yüzde 3,62 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 1,35 puan artarak yüzde 11,60 olmuştur (Grafik 7). Grup aylık fiyat artışında, 25 metre küpü bedelsiz olarak kullanılan doğal gaz kaleminde tüketim artışına paralel olarak sepete yansıyan fiyatların yükselmesi etkili olmuştur. Bu gelişme, aylık tüketici enflasyonunu 0,22 puan yukarı çekmiştir. Öte yandan, uluslararası petrol fiyatlarındaki gelişmeleri takiben akaryakıt fiyatları yüzde 2,15 oranında gerileyerek enerji grubunda daha olumsuz bir görünümün önüne geçmiştir. Şebeke suyu fiyatları ekim ayında yüksek oranda (yüzde 7,92) artmıştır. Ek olarak, katı yakıtlar ve tüp gaz kalemleri sırasıyla aylık bazda yüzde 6,91 ve 4,67 oranlarında artış kaydetmiştir.

Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları ekim ayında yüzde 3,20 oranında artmış, yıllık enflasyon 3,15 puan azalarak yüzde 71,99 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 5,77 puan azalışla yüzde 90,40'a, işlenmiş gıdada ise 1,34 puan düşüşle yüzde 58,61'e gerilemiştir (Grafik 8). Mevsimsellikten arındırılmış veriler taze meyve sebze fiyatlarının sebze fiyatları öncülüğünde yavaşlayarak ılımlı bir şekilde arttığına işaret etmiştir. Taze meyve sebze dışı işlenmemiş gıdada genele yayılan fiyat artışları görülürken, başta kırmızı et olmak üzere, beyaz et, yumurta, kuruyemiş ve bakliyat gibi kalemler öne çıkmıştır. İşlenmiş gıda grubunda aylık artış (yüzde 2,46) geçen aya kıyasla yavaşlamış, bu gelişmede süt ve süt ürünleri ile ekmek tahıllar kalemindeki fiyat artışlarının yavaşlaması etkili olmuştur.

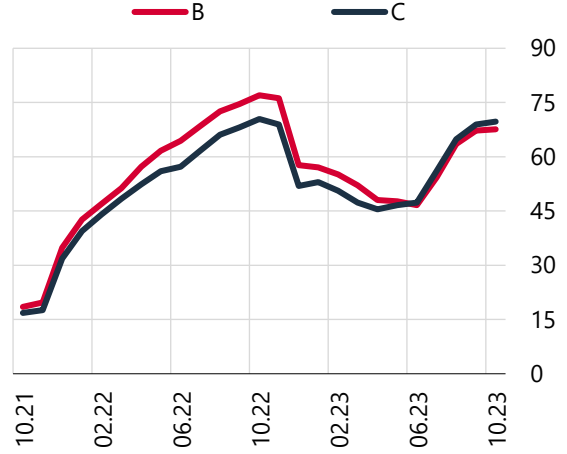
Yurt içi üretici fiyatları ekim ayında yüzde 1,94 oranında artmış, yıllık enflasyon 8,05 puan azalışla yüzde 39,39 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Bu gerilemenin temel belirleyicisi enerji grubu olmuştur. Yurt içi enerji imalatı fiyatları aylık yüzde 2,86 düşüş kaydetmiş, grup yıllık enflasyonu geçtiğimiz yıl aynı dönemdeki yüksek bazın da etkisiyle 26,32 puan gerileyerek yüzde -12,91 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 10). Diğer ana sanayi grupları incelendiğinde, yıllık fiyat artışlarının tüm gruplarda gerilediği görülmektedir. Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde ise ham petrol ve doğal gaz, basım ve kayıt hizmetleri, suyun artırılması ve dağıtılması, giyim eşyaları, diğer madencilik-taş ocakçılığı ve gıda ürünleri fiyat artışlarıyla öne çıkmıştır.

Grafik ve Tablolar

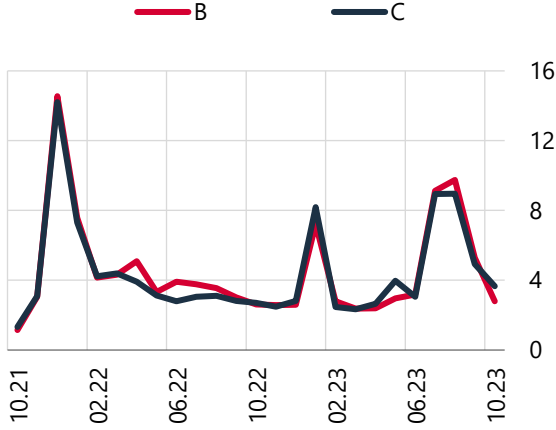
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

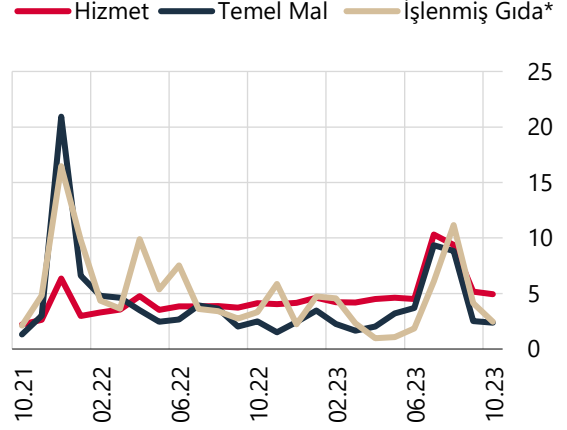
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

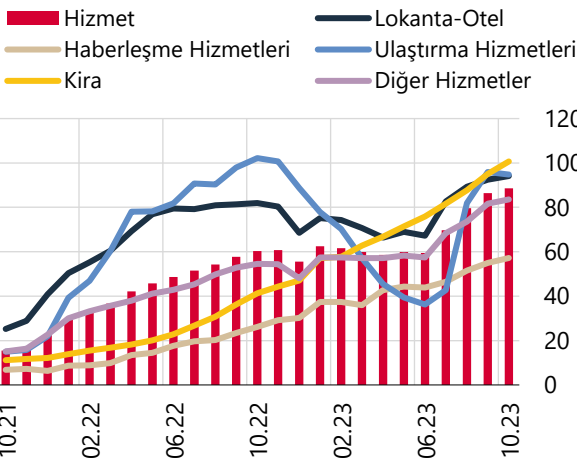

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

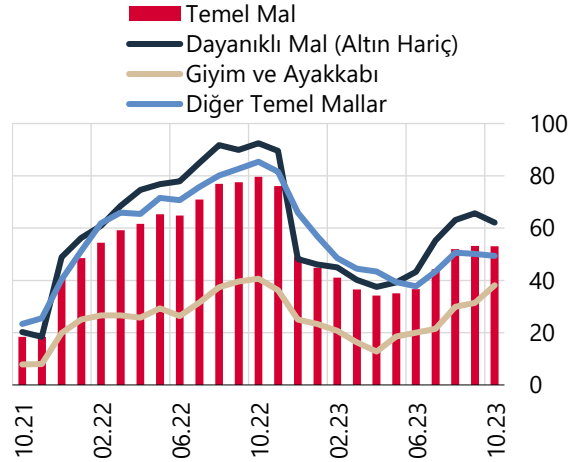

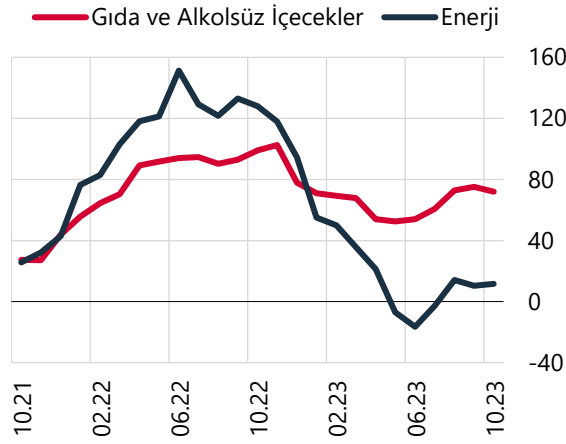
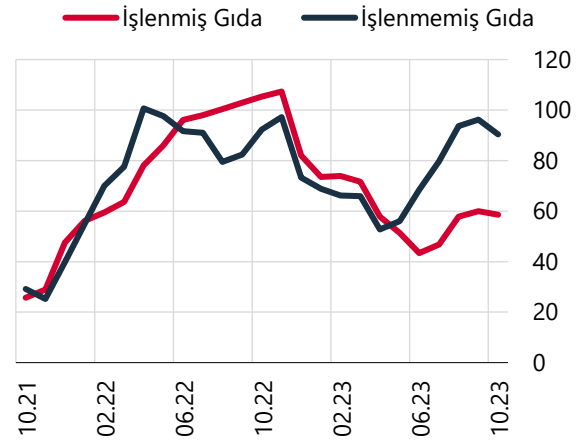
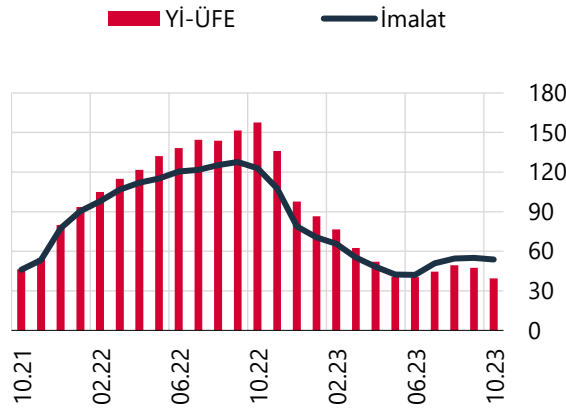
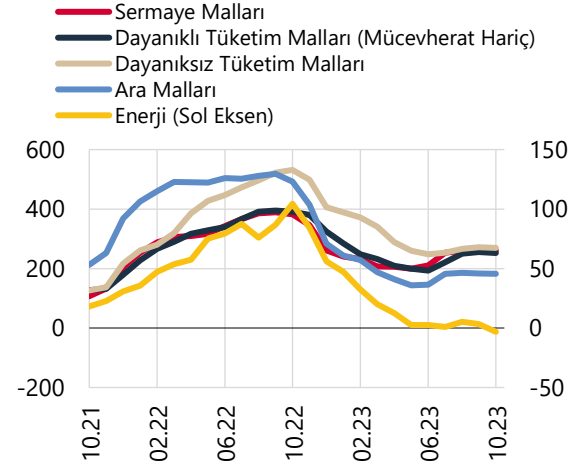
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eki.23	Eki.22	Eki.23	Eki.22
TÜFE	3,43	3,54	61,36	85,51
1. Mallar	3,26	3,84	51,53	94,86
Enerji	3,62	2,37	11,60	128,06
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	3,20	5,09	71,99	99,05
İşlenmemiş Gıda	4,06	7,21	90,40	92,24
Taze Meyve-Sebze	0,38	14,34	77,75	77,75
Diğer İşlenmemiş	6,28	3,93	98,26	99,53
İşlenmiş Gıda	2,46	3,33	58,61	105,32
Ekmek ve Tahıllar	1,39	2,76	58,31	105,70
Diğer İşlenmiş	3,01	3,64	58,85	105,03
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,19	3,57	54,29	79,62
Temel Mallar	3,61	3,73	53,05	79,65
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	0,43	2,57	62,15	92,47
Giyim ve Ayakkabı (*)	13,98	8,43	38,10	40,63
Diğer Temel Mallar	2,50	2,96	49,42	85,38
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,09	3,30	61,97	77,88
Altın	2,03	0,05	69,49	88,63
2. Hizmetler	3,83	2,63	88,65	60,24
Kira	7,91	4,87	100,67	41,24
Lokanta ve Oteller	3,51	2,64	94,12	81,92
Ulaştırma Hizmetleri	1,37	1,97	94,82	102,20
Haberleşme Hizmetleri	4,08	2,66	57,19	26,17
Diğer Hizmetler	2,90	1,82	83,58	54,61
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	3,48	3,24	67,61	77,01
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	3,72	3,22	69,76	70,45
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,49	3,04	57,71	84,96
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	3,35	3,81	68,72	84,31

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Ekim 2023		Ekim 2022	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	1,94	39,39	7,83	157,69
Madencilik	3,69	3,36	69,21	3,49	162,06
İmalat	83,81	2,32	53,74	3,19	122,97
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	78,48	2,73	54,20	3,08	121,32
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	68,94	2,90	56,38	3,32	124,89
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	11,96	-4,38	-40,19	32,55	554,56
Su Temini	0,55	5,46	72,72	2,80	109,45
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		2,22	45,58	2,38	123,12
Dayanıklı Tüketim Malları		1,93	61,37	2,29	98,65
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		1,84	62,98	2,48	97,70
Dayanısız Tüketim Malları		3,99	67,47	4,30	132,88
Sermaye Malı		2,70	65,19	3,10	95,61
Enerji		-2,86	-12,91	26,50	417,61

Kaynak: TÜİK.